

Nader onderzoek fauna

Vleermuizen en eekhoorn

Hertog Janstraat 30
Middelbeers

Arnhem, 19 oktober 2016

Colofon

Titel	: Nader onderzoek vleermuizen en eekhoorn
Subtitel	: Hertog Janstraat 30 Middelbeers
Projectnummer	: 16.037
Datum	: 19 oktober 2016
Veldonderzoek	: R. Raaijmakers
Auteur(s)	: R. Raaijmakers
Goedgekeurd door	: T. Kooij
Opdrachtgever	: Agel adviseurs
Contactpersoon	: G. Spruijt

Bezoekadres	: Tivolilaan 205
Postbus	: 2
Postcode	: 6800 AA Arnhem
Telefoon	: 026-8454583

info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

Ekoza is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Flora- en faunawet.....	5
3. Gebiedsbeschrijving	8
3.1 Gebiedsbeschrijving.....	8
3.2 Voorgenomen ingreep.....	10
4. Onderzoeksmethode	11
4.1 Soortbeschrijving	11
4.1.1 Vleermuizen.....	11
4.1.2 De eekhoorn	12
4.2 Veldonderzoek.....	13
4.3 Uitwerking en rapportage.....	13
5. Resultaten	14
5.1 Vleermuizen.....	14
5.1.1 Kraamseizoen vleermuizen.....	14
5.1.2 Paarseizoen vleermuizen.....	15
5.2 Eekhoorn	17
5.3 Vogels	19
6. Conclusies en aanbevelingen	21
6.1 Soortbescherming	21
6.1.1 Vleermuizen.....	21
6.1.2 Eekhoorn	21
6.1.3 Vogels	21
Bronnen	22
Literatuur	22
Websites	22

1. Inleiding

Voor een perceel aan de Hertog Janstraat 30 te Middelbeers bestaan plannen om 30 nieuwe woningen te realiseren.

Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving. Het perceel bestaat voor een groot deel uit bomen en struiken. Met de realisatie van de 30 woningen zal een groot gedeelte van het huidige groen worden geroid en verdwijnen. Deze bomen en onderbegroeiing kunnen als rust- of verblijfplaats dienen voor verschillende diersoorten. Veel dieren en planten zijn middels de Flora- en faunawet beschermd.

Om inzichtelijk te krijgen of voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffing nodig is in het kader van de Flora- en de faunawet, is het noodzakelijk om te weten of er beschermde dieren en/of planten in of nabij het plangebied voorkomen.

Er heeft, in een eerder stadium, een veldonderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in de vorm van een quickscan. Voor een aantal beschermde faunasoorten is daarbij geconstateerd dat deze mogelijk in het plangebied kunnen voorkomen. In het plangebied staan meerdere dode bomen in verschillende stadia van aftakeling. Sommige bomen hebben loshangende schors en enkele aftakelende bomen hebben spechtengaten. Mogelijk hebben vleermuizen hier hun verblijfplaats of gebruiken het plangebied als onderdeel van een vliegroute of om te foerageren. Het plangebied biedt ook mogelijkheden als verblijfplaats voor de eekhoorn. Nader onderzoek moet uitwijzen of dit ook daadwerkelijk het geval is. Deze rapportage beschrijft de resultaten van het nader onderzoek zoals dat heeft plaatsgevonden.

Eekhoorns en hun verblijfplaats zijn beschermd onder tabel 2 van de Flora en faunawet. Indien gewerkt kan worden volgens een door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode, hoeft hiervoor geen ontheffing te worden aangevraagd, mocht dit niet mogelijk zijn, dient alsnog een ontheffing te worden aangevraagd.

Vleermuizen en hun verblijfplaats zijn zwaar beschermd binnen de Flora en faunawet (tabel 3/ IV HR). Ook essentiële foerageergebieden of vliegroutes van vleermuizen vallen onder deze categorie van bescherming. Mochten er zwaar beschermde soorten in het plangebied voorkomen, die van de ingrepen nadelige effecten ondervinden, dan dient daarvoor een ontheffing te worden aangevraagd.

In hoofdstuk 2 staat het wettelijke kader uiteengezet, waaraan getoetst wordt. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingrepen. Hoofdstuk 4 geeft een korte beschrijving van de onderzoeksmethode. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek besproken. Ten slotte wordt in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen gegeven.

2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt in het kort het wettelijk kader dat betrekking heeft op de soortbescherming en de toepassing hiervan bij ruimtelijke ontwikkelingen beschreven.

2.1 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet vormt het wettelijke kader voor bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen, zoals de Vogelwet, de Jachtwet, de Wet bedreigde uitheemse diersoorten en een deel van de Natuurbeschermingswet (soortbescherming). Tevens is de Flora- en faunawet het nationale wettelijke kader waarin de bepalingen van EU-richtlijnen op het gebied van natuurbescherming (soorten) zijn omgezet naar nationaal recht. Doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de planten- en diersoorten die in het wild voorkomen. Hiertoe is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. In principe mogen er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort. Van de verbodsbepalingen is onder bepaalde voorwaarden een ontheffing mogelijk. Voor alle soorten geldt er een 'zorgplicht': een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

Verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12:* Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 13:* Daarnaast is artikel 13 eventueel nog van belang in verband met verplaatsen van soorten. Het vervoeren en onder zich hebben van beschermde inheemse soorten is verboden.

Zorgplicht volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 2:*
1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene Maatregel van Bestuur

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur is de regelgeving rond de Flora- en faunawet nader ingevuld. Het belangrijkste gevolg is dat de procedures bij ruimtelijke ingrepen en bij bestendig gebruik en beheer aanzienlijk eenvoudiger worden, aangezien voor de meest algemene soorten er een vrijstelling van de verbodsbepalingen komt (voor onder meer ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer). Bij het toepassen van de Flora- en faunawet wordt voortaan een onderscheid gemaakt in drie categorieën van beschermde soorten:

Tabel 1: De algemene beschermde soorten waarvoor ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig gebruik en beheer een vrijstelling zonder nadere voorwaarden geldt.

Tabel 2: De bedreigde beschermde soorten: voor een aantal soorten planten en dieren geldt een strikter beschermingsregime. Omdat ze in Nederland als bedreigd worden beschouwd. Vrijstelling geldt als op basis van een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Ontheffing kan worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Tabel 3: De strikt beschermde soorten: alle vogelsoorten alsmede plant- en diersoorten die vermeld staan in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen als bedreigde soorten (genoemd in Bijlage 1 van het betreffende besluit). Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling ten aanzien van de verbodsbepalingen in artikelen 8, 9, 11 en 12, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode. Voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen is voor aangewezen bedreigde soorten altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Ontheffing kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Vogels: Vogels vallen onder hetzelfde beschermingsregime als de tabel 3 van de Flora- en faunawet en mogen in de broedtijd niet verstoord worden. Hiervoor is geen ontheffing mogelijk. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Dit omdat het broedseizoen van soort tot soort en van jaar tot jaar kan verschillen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode van 15 maart tot 15 juli worden aangehouden. Het gaat erom dat er geen broedgevallen aanwezig zijn.

Daarnaast zijn er een aantal vogelsoorten waarvan de verblijfplaats jaarrond beschermd is. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de '*Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten*' (zie tabel 1).

Tabel 1. Jaarrond beschermde vogelnestencategorie 1 t/m 4 (Ministerie LNV, 2009).

steenuil	1	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
gierzwaluw, huismus, roek	2	Nesten van koloniebroeders die elke broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
grote gele kwikstaart, kerkuil, oehoe, ooievaar, slechtvalk	3	Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elke broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespandief, zwarte wouw	4	Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Als een jaarrond beschermd nest aanwezig is die door de ingreep zal verdwijnen, dan is een ontheffing noodzakelijk.

In de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden ten slotte soorten aangegeven uit categorie 5:

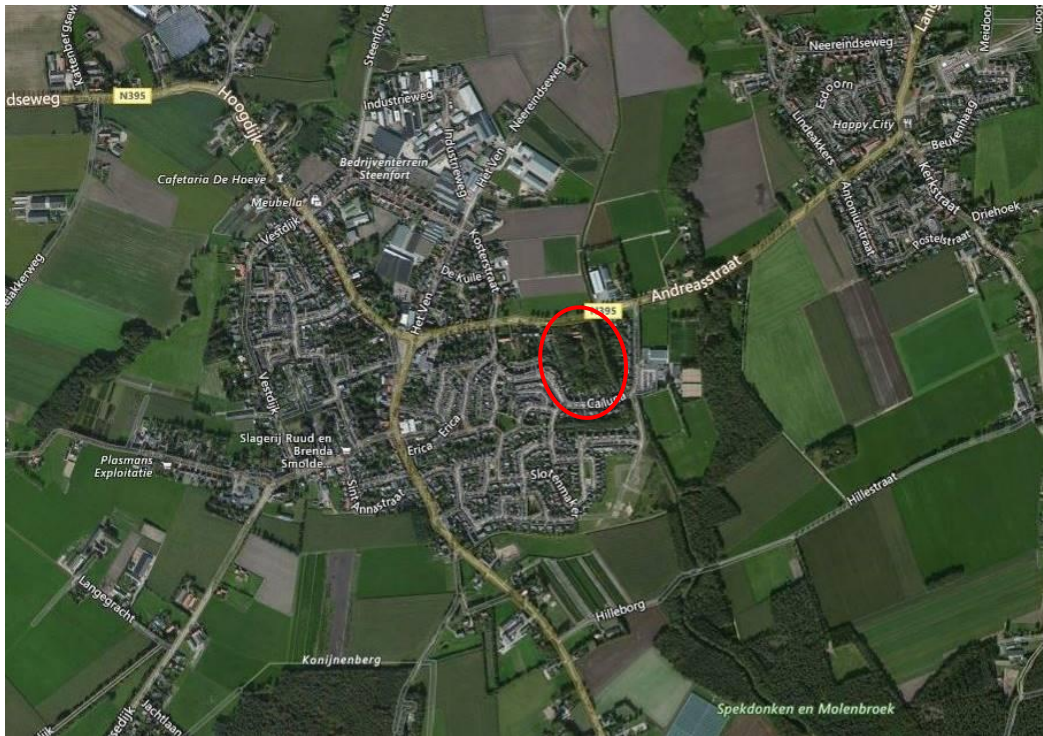
Blauwe reiger	Ekster	Kleine bonte specht	Tapuit
Boerenzwaluw	Gekraagde roodstaart	Kleine vliegenvanger	Torenvalk
Bonte vliegenvanger	Glanskop	Koolmees	Zeearend
Boomklever	Grauwe vliegenvanger	Kortsnavelboomkruiper	Zwarte kraai
Boomkruiper	Groene specht	Oeverzwaluw	Zwarte mees
Bosuil	Grote bonte specht	Pimpelmees	Zwarte roodstaart
Brilduiker	Hop	Raaf	Zwarte specht
Draaihals	Huiszwaluw	Ruigpootuil	
Eidereend	IJsvogel	Spreeuw	

De nesten van deze soorten zijn in principe buiten het broedseizoen niet beschermd tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Een deskundige moet vaststellen of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Als dat ook niet mogelijk is, dan moet alsnog een ontheffing worden aangevraagd.

3. Gebiedsbeschrijving

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt in het dorp Middelbeers. Middelbeers maakt deel uit van de dorpen Oost-West- en Middelbeers en behoort tot de Gemeente Oirschot. Het ligt in een landelijke gebied met afwisselend kleine en grote percelen landbouwgrond en bos in de omgeving (figuur 1).

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied in het dorp Middelbeers.

Het plangebied bestaat uit een geïsoleerd bosperceel van ongeveer 2,3 hectare. Aan de noordzijde ligt een aparte kavel met daarop een woonhuis (nr. 30) en omliggende tuin, die aan drie zijden ingesloten wordt door het plangebied. Deze kavel is omheind met een hek en grenst aan de Hertog Janstraat, maar valt buiten het plangebied (zie figuur 2).

De opbouw van het groen in het plangebied is afwisselend. Aan de west- en zuidkant staan diverse soorten bomen in bosverband (o.a.: grijze abeel, beuk, noordse esdoorn, gewone esdoorn, plataan, paardenkastanje, eik, linde, berk, haagbeuk en wilg). Aan de westkant met een dichte onderbegroeiing van o.a.: vlier, vogelkers en braam. Aan de zuid- en oostkant met een minder dichte onderbegroeiing.

In het middengedeelte ligt een als gazon onderhouden grasveld met daarop enkele solitaire bomen als metasequoia, walnoot en lariks. Aan de oostkant tegen het omleidingskanaal van de kleine Beerze, staat een rij oudere populieren met evenwijdig hieraan een gemaaide grasstrook. Een impressie van het plangebied aan de hand van foto's is te zien in figuur 3.

Figuur 2. Plangebied (rood kader) in meer detail, met de buiten het plangebied gelegen kavel met woonhuis (gele stippellijn) aan de Hertog Janstraat 30 (bron foto: <http://www.bing.com/maps>).

Figuur 3. Impressie van het plangebied.

3.2 Voorgenomen ingreep

Er zijn plannen om op het bosperceel gelegen aan de Hertog Janstraat, dertig nieuwe woningen te bouwen. Voor het bouwen van deze woningen zal een zeer groot deel van de bomen en onderbegroeiing op het perceel moeten verdwijnen. Op dit moment is nog niet precies duidelijk welke bomen daarvoor precies moeten worden gekapt.

4. Onderzoeksmethode

Het nader onderzoek heeft plaatsgevonden op verschillende momenten in het jaar. Er is voor de gebruikte onderzoeksmethode uitgegaan van de voor desbetreffende soortgroep meest gebruikelijke methode, zoals die onder andere beschreven staan in de soortenstandaarden van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO).

4.1 Soortbeschrijving

Om vast te stellen of een beschermde soort in het plangebied voorkomt is het belangrijk om te weten hoe een soort eventueel gebruik maakt van het plangebied en in welke periode dit het best kan worden vastgesteld. In de soortenstandaarden, zoals die zijn opgesteld door het RVO, zijn voor een aantal soorten de beste onderzoeksmethoden en perioden omschreven.

4.1.1 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen vallen onder tabel 3 binnen de Flora- en faunawet en zijn daarmee zwaar beschermd. Vleermuizen zijn kwetsbare diersoorten die, doordat ze 's nachts leven, niet altijd zichtbaar aanwezig zijn.

vleermuisprotocol

Vleermuisonderzoek bestaat uit onderzoek met een batdetector waarbij, volgens een protocol (Vleermuisprotocol 2013, Netwerk Groene Bureaus) vier maal tijdens het seizoen geluisterd wordt of er vleermuizen in het gebied aanwezig zijn. Er wordt tweemaal in de kraamtijd (half mei tot half juli) en tweemaal in de paartijd (15 augustus tot eind september) geluisterd. In de kraamtijd wordt minimaal een bezoek in de uren voor zonsopkomst gedaan. Omdat er geen woningen staan binnen het plangebied en dus ook niet gesloopt worden, zijn verblijfplaatsen van laatvlegers uit te sluiten, om die reden is volstaan met een ochtendbezoek in de kraamtijd. Het onderzoek wordt gedaan met een batdetector (Pettersson D240 X). Met deze batdetector kunnen vertraagde opnames worden gemaakt, zodat deze later geanalyseerd kunnen worden in het programma Batsound. Met name voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

verblijfplaatsen

Er zijn vleermuizen die bij voorkeur hun verblijf in gebouwen hebben en vleermuizen die bij voorkeur in bomen verblijven. Boombewonende vleermuizen zijn voor hun verblijfplaats afhankelijk van bestaande scheuren, spechtengaten of loszittende bast. Verblijfplaatsen worden gebruikt als kraam-, paar-, zomer- of winterverblijf of een combinatie hiervan. Binnen het plangebied moeten een groot aantal bomen gekapt worden. Sommige van deze bomen kunnen als verblijfplaats voor vleermuizen dienen. Nader onderzoek moet uitwijzen of vleermuizen verblijfplaatsen hebben in het gebied.

foerageergebied

Er is tijdens de veldbezoeken gekeken of het plangebied functioneert als foerageergebied voor vleermuizen. Indien dit zo was, is bekeken of dit een essentieel foerageergebied betreft en wat eventueel de effecten van de ingreep zijn op de functionaliteit van dit foerageergebied.

vliegroutes

Het bosperceel ligt geïsoleerd, maar wel in een landelijke omgeving, mogelijk dat het hierbij als onderdeel van een essentiële vliegroute fungeert tussen een kolonieplaats van vleermuizen en hun foerageergebied. Daarvoor hoeft de verblijfplaats van de kolonie niet in het plangebied zelf aanwezig te zijn.

Er is op basis van de waarnemingen met een batdetector en het inschatten van de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen of foerageergebieden in de omgeving, bekeken of er mogelijk essentiële vliegroutes binnen het plangebied te vinden zijn.

4.1.2 De eekhoorn

De (rode) eekhoorn is een tabel 2 soort binnen de Flora- en faunawet en wordt daarmee middelzwaar beschermd.

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze voor in bebouwd gebied, met name daar waar gecombineerd naaldbomen en notenbomen staan. Eekhoorns zijn vooral in de vroege ochtend en de namiddag actief. Ze leven een groot deel van het jaar solitair en hebben een hoofdnest en vaak meerdere “reservenesten” binnen het leefgebied waar ze voedsel zoeken. De aanwezigheid van een eekhoorn is vast te stellen door directe waarneming van het individu of het waarnemen van nesten in bomen. Eventueel kan ook gekeken worden naar vraatsporen aan kegels en noten of gestripte bast voor nestbekleding. Door aanvullend onderzoek, met behulp van (infrarood) cameravallen, kan uitsluitend verkregen worden over de aanwezigheid van de eekhoorn in het gebied en/ of het gebruik van de nesten.

4.2 Veldonderzoek

De data en weersomstandigheden van de verschillende veldbezoeken staan aangegeven in onderstaande tabel.

Tabel 2. Omstandigheden tijdens de veldbezoeken aan de Hertog Janstraat te Middelbeers.

Datum	methode	Onderzochte soorten	Weer	Wind
06-06-2016 21.45-23.50	Luisteren met batdetector (Petterson D240X).	Vleermuizen	Half bewolkt, 22 °C	2-3
13-07-2016 3.20-7.30	Luisteren met batdetector. Inspecteren boomkronen op nesten en zoeken naar sporen.	Vleermuizen, eekhoorn	Half bewolkt, 12 °C	2-3
24-08-2016 20.15-23.45	Luisteren met batdetector. Cameraval installeren.	Vleermuizen, eekhoorn	Onbewolkt, 22 °C	2
16-09-2016 20.00- 23.30	Luisteren met batdetector. Cameraval ophalen/ uitlezen.	Vleermuizen, eekhoorn	Bewolkt, 15 °C	3

4.3 Uitwerking en rapportage

Toetsing aan de Flora- en faunawet (soortbescherming)

Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden, een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn. Hierbij is onderscheid gemaakt in tabel 1 soorten en de tabel 2 en 3 soorten van de Flora- en faunawet.

Voor de tabel 1 soorten geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht (zie paragraaf 2.1).

Voor tabel 2 soorten, en bij bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting is het mogelijk om met een door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode te werken. Als de beschreven maatregelen van een goedgekeurd gedragscode in acht worden genomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk.

De tabel 3 soorten en vogels zijn strikt beschermd. Indien er verbodsartikelen overtreden gaan worden is een ontheffing nodig.

5. Resultaten

De voorgenomen ingrepen kunnen effect hebben op beschermde soorten die vallen onder de soortbescherming van de Flora en faunawet. Dit onderzoek is gericht op de mogelijke aanwezigheid van enkele van deze beschermde soorten.

Door middel van een aantal veldbezoeken met de voor desbetreffende soortgroep van toepassing zijnde reguliere onderzoeksmethode is uitsluitsel verkregen over het wel of niet voorkomen van een soort in het plangebied.

5.1 Vleermuizen

Vleermuizen zijn zwaar beschermde soorten die onder tabel 3 vallen van de Flora- en faunawet. Verblijfplaatsen (kraam-, zomer, paar- en winterverblijven) en essentiële vliegroutes en foerageergebieden van deze soorten zijn beschermd. Er zijn geen gegevens uit de literatuur bekend over de aanwezigheid van vleermuizen in de omgeving van Middelbeers en het plangebied. Een groot deel van de bomen op het perceel wordt gekapt, gekeken is of deze verblijfplaatsen voor vleermuizen kunnen herbergen.

5.1.1 Kraamseizoen vleermuizen

Veldonderzoek

Tijdens het eerste avondbezoek (6 juni) is met behulp van een batdetector gekeken naar de aanwezigheid van vleermuizen in het gebied. Bij dit eerste bezoek zijn verschillende gewone dwergvleermuizen, een laatvlieger en een ruige dwergvleermuis foeragerend waargenomen. Van deze soorten staat laatvlieger bekend als een uitgesproken gebouw-bewonende vleermuis, deze soort zal dan ook een verblijfplaats buiten het plangebied hebben.

Gewone en ruige dwergvleermuis worden zowel in bomen als gebouwen aangetroffen en kunnen dus eventueel een verblijfplaats binnen het plangebied hebben.

Er zijn die avond geen in of uitvliegende vleermuizen waargenomen.

Tijdens de ochtendronde (13 juli) waren foeragerende gewone dwergvleermuizen en een ruige dwergvleermuis te horen ter hoogte van de populierenrij aan de oostkant en boven het open grasveld in het midden van het perceel.

Naast het luisteren met de batdetector, wordt tijdens de bezoeken ook gekeken of er mogelijk in- of uitvliegende vleermuizen, dan wel zwermgedrag, te zien is bij bomen met spechtgaten of loszittende bast.

Bij twee bomen was dit die ochtend het geval. Eenmaal werd bij een dode populier, vanuit een spechtegat, een uitvliegende gewone dwergvleermuis gezien en gehoord (zie figuur 4 en 6). En eenmaal werd een ruige dwergvleermuis eerst gehoord en vlak daarna gezien bij het invliegen in een (half)dode wilg met losse bast (zie figuur 5 en 6).

Figuur 4. Locatie in plangebied met dode populier (links) en spechtegat waar gewone dwergvleermuis uitvloog (rechts).

Figuur 5. Locatie in plangebied met dode wilg (links) en plaats met losse bast waar ruige dwergvleermuis invloog (rechts).

5.1.2 Paarseizoen vleermuizen

Veldonderzoek

Tijdens het eerste bezoek in de paartijd (24 augustus) werd meerdere keren een foeragerende laatvlieger gehoord boven het grasveld op het open middenstuk, daarnaast werden foeragerende gewone dwergvleermuizen gehoord ter hoogte van de populierenrij. Eenmaal was een paarroep van een mannetje gewone dwergvleermuis te horen aan de oostzijde van de woning aan de Hertog Janstraat die grenst aan het plangebied (zie figuur 2).

Ook bij het tweede bezoek in de paartijd (16 september) werd hier een paarroep van een mannetje gewone dwergvleermuis gehoord. Opnieuw werden ook de foeragerende gewone dwergvleermuizen ter hoogte van de populierenrij verscheidene keren gehoord. Een laatvlieger werd nog eenmaal boven het open grasveld gehoord. De ruige dwergvleermuis is bij de beide bezoeken in de paartijd niet meer waargenomen. Een overzicht van de locaties van vleermuisactiviteiten in het plangebied is te zien in figuur 6.

Figuur 6. De waarnemingen van vleermuizen in plangebied (rode lijn): geel = foeragerende gewone dwergvleermuis, oranje = paarroepende gewone dwergvleermuis, blauw = foeragerende laatvlieger, paars= verblijfplaats ruige dwergvleermuis, roze= verblijfplaats gewone dwergvleermuis (bron foto: <http://www.bing.com/maps>).

Effectenbeoordeling verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn twee verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Er is eenmaal een zomerverblijfplaats van een ruige dwergvleermuis in een halfdode wilg (zie figuur 5 en 6) en eenmaal een zomerverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis in een spechtegat in een dode populier (zie figuur 4 en 6) aangetroffen. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn beschermd in het kader van de flora- en faunawet. Geplande werkzaamheden hebben een negatief effect op de functionaliteit van deze verblijfplaatsen, daarmee wordt de Flora en faunawet overtreden. Er dient voor deze verblijfplaatsen een ontheffing aangevraagd te worden voor de uit te voeren werkzaamheden binnen het plangebied.

foerageergebied

Het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied, met name het open grasveld in het midden van het perceel en ter hoogte van de populierenrij langs de watergang aan de oostkant. In het plangebied zijn meerdere gewone dwergvleermuizen, twee laatvliegers en een ruige dwergvleermuis foeragerend waargenomen. Het plangebied ligt aan de rand van een woonwijk en wordt gebruikt als foerageergebied voor de hier verblijvende vleermuizen.

Na de realisatie van de dertig woningen zullen de meeste van de bomen en struiken verdwijnen, ook zal er meer verlichting aanwezig zijn in het plangebied. Daarmee gaat de kwaliteit van het plangebied als foerageergebied achteruitgaat. Er is echter nog voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig. Vooral ten oosten van het plangebied liggen meerdere grote tuinen, sportvelden, bosperceeltjes en weilanden met coulissen van bomen, die kunnen fungeren als geschikt foerageergebied (zie figuur 1).

vliegroute

Het plangebied fungeert nu niet als essentiële vliegroute in de zin van een lijnvormig element in het landschap, omdat het nu onderdeel uitmaakt van een groter foerageergebied. Laatvliegers, gewone en ruige dwergvleermuizen kunnen ook in de open ruimte foerageren en hun weg vinden. Desalniettemin is het raadzaam enige geleiding van (groene) lijnvormige elementen te vormen of oude structuren in tact te laten, zodat vleermuizen makkelijker hun weg kunnen vinden van en naar foerageergebieden grenzend aan het plangebied. Vooral de populierenrij langs de watergang lijkt een goede geleiding in het landschap, maar ook een oost – west verbinding tussen de woonwijk ten westen van het plangebied en de foerageermogelijkheden ten oosten van het plangebied zou functioneel kunnen zijn voor in de omgeving verblijvende vleermuizen.

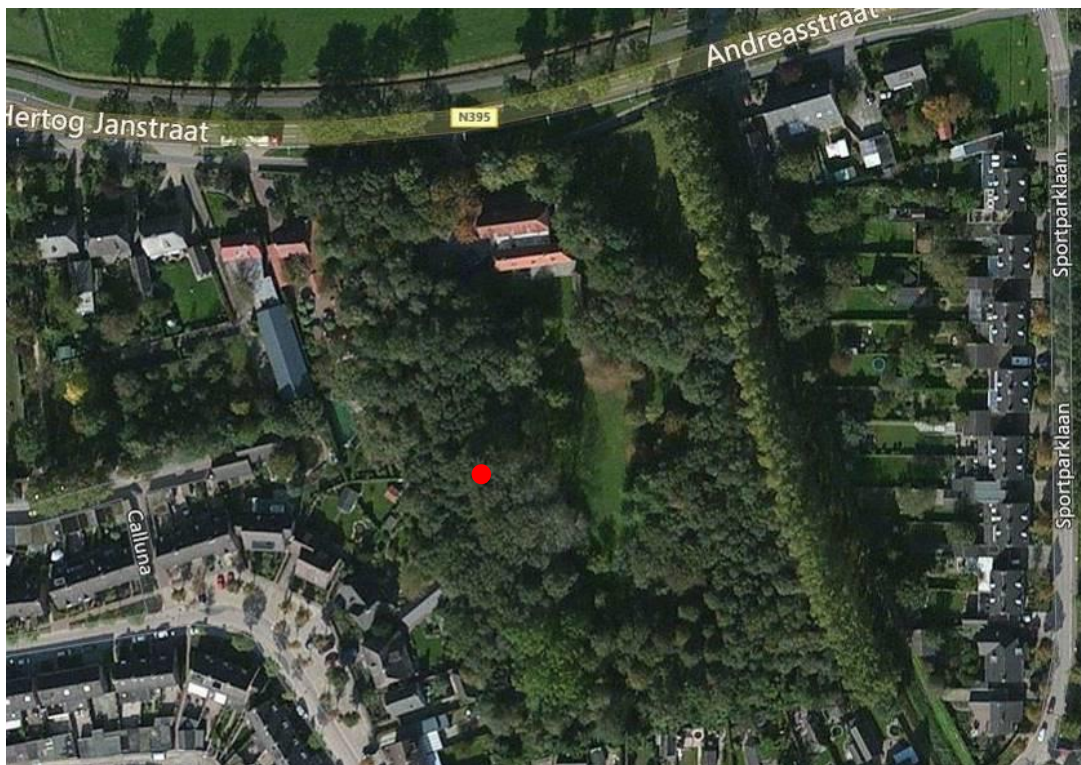
5.2 Eekhoorn

De eekhoorn valt onder tabel 2 binnen de Flora- en faunawet. Hun nest- en verblijfplaatsen en de directe omgeving daarvan zijn beschermd, als niet volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt kan worden. In dat geval dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Veldonderzoek

Aansluitend op het ochtendbezoek in de kraamperiode vleermuizen is het plangebied afgezocht op aanwezigheid, potentiële nestplaatsen en sporen van eekhoorns. Op een locatie (zie figuur 7) in een grijze abeel werd een (mogelijke) verblijfplaats van een eekhoorn gezien (figuur 8). Onder de abeel werden ook walnoten gevonden met vraatsporen van eekhoorn (figuur 8).

Omdat niet duidelijk was of dit nest nu nog in gebruik was (de sporen kunnen ouder dan een jaar zijn) zijn tijdens het volgende bezoek (24 augustus) twee cameravallen geplaatst in de boom met het nest. Ongeveer drie weken later (16 september) zijn de camera's eruit gehaald en de opnamen bekeken. Op de opnamen was op verschillende tijdstippen bij daglicht en in de vroege schemer een eekhoorn te zien die gebruik maakt van het nest als slaapplek (figuur 9). Daarmee is vastgesteld dat zich in deze boom een verblijfplaats van een eekhoorn bevindt.

Figuur 7. Locatie van boom met eekhoornnest (rood) (bron foto: www.bing.com/maps).

Figuur 8. Boom met eekhoornnest (links) en walnoten onder boom met vraatsporen van eekhoorn.

Figuur 9. Opnamen met cameraval op verschillende tijdstippen van een eekhoorn die gebruik maakt van het nest. Opname in de vroege ochtend (linksonder) en slapend in de namiddag (rechtsonder).

Effectenbeoordeling

Eekhoorns vallen onder tabel 2 binnen de Flora- en faunawet. Hun nest- en verblijfplaatsen en de directe omgeving daarvan zijn beschermd. Door het verwijderen van een boom met een verblijfplaats of het verstoren van de soort, wordt de Flora en faunawet overtreden en dient een ontheffing aangevraagd te worden. Indien er gewerkt kan worden volgens een door het ministerie van economische zaken goedgekeurde gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. Er wordt dan gewerkt volgens een ecologisch werkprotocol. Wel dient daarvoor de boom met verblijfplaats ontzien te worden en zal meestal buiten de voortplantingsperiode (eind januari tot begin augustus) gewerkt dienen te worden. Indien dit niet mogelijk is dient alsnog een ontheffing aangevraagd te worden.

5.3 Vogels

Vogels vallen onder hetzelfde beschermingsregime als de tabel 3 soorten van de Flora- en faunawet en mogen in de broedtijd niet verstoord worden. Globaal kan voor het broedseizoen de periode van 15 maart tot 15 juli worden aangehouden.

Daarnaast zijn van enkele vogelsoorten de nesten het hele jaar door beschermd.

In Middelbeers en omgeving worden veel (algemene) vogelsoorten waargenomen.

Vooraf de vogels waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn, zijn hier van belang.

Veldonderzoek

Er is tijdens dit onderzoek automatisch ook gekeken naar jaarrond beschermde nesten in bomen. Er zijn geen jaarrond beschermde nesten uit categorie 1 t/m 4 in het plangebied gezien. Wel zijn gaten van spechten gezien in enkele van de te kappen bomen, spechtengaten vallen onder categorie 5 van de jaarrond beschermde nesten. Ook was op de cameraval een grote bonte specht te zien, waardoor aangenomen kan worden dat deze in het plangebied voorkomt en hier mogelijk ook broedt (figuur 10). Tijdens het eerste bezoek in de paartijd van vleermuizen (24 augustus) werd nog een bosuil gehoord en een zwarte kraai gezien.

Figuur 10. Opnamen met cameraval van een grote bonte specht in het plangebied.

Effectenbeoordeling

Vogels mogen in de broedtijd niet verstoord worden. Werkzaamheden zullen daarom bij voorkeur buiten het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 augustus) worden uitgevoerd. Nesten van spechten, bosuilen en zwarte kraaien vallen onder categorie 5 van jaarrond beschermde nesten, deze zijn buiten het broedseizoen in principe niet beschermd tenzij er in de omgeving te weinig alternatieve nestgelegenheden voorhanden is. Dit is hier echter niet het geval, er blijven voldoende (oude) bomen en bospercelen in de omgeving bestaan die als leefgebied en nestplaats kunnen fungeren.

6. Conclusies en aanbevelingen

Aan de hand van het voorgaande kan een aantal conclusies worden getrokken en worden aanbevelingen gegeven voor de te nemen vervolgstappen.

6.1 Soortbescherming

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Niet alleen de instandhouding van verblijfplaatsen is hiervoor van belang, maar ook de instandhouding van het leefgebied. Te allen tijde dient men de zorgplicht in acht te nemen. De zorgplicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet en onafhankelijk van een ontheffing die is verleend.

6.1.1 Vleermuizen

Er bevinden zich 2 zomerverblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied. Een van een ruige dwergvleermuis en een van een gewone dwergvleermuis. Daarnaast wordt er door gewone dwergvleermuizen en soms en laatvliegers gevoerageerd binnen het plangebied. Het plangebied is geen essentieel foerageergebied, er is nog voldoende alternatief foerageergelegenheid in de omgeving aanwezig. Het plangebied is nu geen onderdeel van vliegroute maar vormt wel een ontsluiting tot de omgeving. Raadzaam is daarom om enige lijnvormige (groene) elementen in de planvorming op te nemen om geleiding te houden tussen verblijfplaatsen van vleermuizen en foerageergebieden in de omgeving. Bij geplande werkzaamheden ontstaat er een negatief effect op in het plangebied verblijvende en voorkomende vleermuizen. Daarmee wordt de Flora- en faunawet overtreden en is een ontheffing noodzakelijk.

6.1.2 Eekhoorn

Er bevindt zich een verblijfplaats van een eekhoorn binnen het plangebied. Eekhoorns en hun verblijfplaatsen zijn beschermd volgens tabel 2 van de Flora- en faunawet. Indien tabel 2 soorten in een plangebied aanwezig zijn kunnen werkzaamheden doorgang vinden, mits gewerkt kan worden volgens een door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

6.1.3 Vogels

Vogels mogen in de broedtijd niet verstoord worden. De werkzaamheden zullen daarom bij voorkeur ruim buiten het broedseizoen (globaal van half maart tot half augustus) worden uitgevoerd.

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten uit categorie 1 t/m 4 aangetroffen in het plangebied. Er komen wel enkele soorten in het gebied voor wiens nesten behoren tot categorie 5 van jaarrond beschermde nesten (grote bonte specht, bosuil en zwarte kraai). Bij de geplande werkzaamheden zal nestgelegenheid voor deze soorten verdwijnen. Voor deze soorten is echter voldoende alternatieve nestgelegenheid in de omgeving aanwezig. Een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk.

Bronnen

Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Kanters & J.C. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12: 1-432.
- Broekmeyer, M.E.A., F.G.W.A. Ottburg en F.H. Kistenkas, 2003. Flora- en faunawet, Toepassing van artikel 75 in de praktijk. Alterra, Wageningen.
- Limpens, H., e.a. 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij. Tweede druk. ISBN 90 5011 0916.
- Ministerie van LNV. Dienst Regelingen, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en Faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie LNV, Dienst Regelingen, Den Haag.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlands broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna deel 5. Naturalis, KNNV uitgeverij, Leiden.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013

Websites

- www.rijksoverheid.nl
- www.google.nl/maps
- www.bing.com/maps